

Klaster tizimining katta imkoniyatlari

✘ Fan va ta'limning ishlab chiqarish bilan uyg'unligi barcha sohalarda taraqqiyotni ta'minlaydi. Bu borada tabiiyki, fan, ta'lim va ishlab chiqarishning integratsiyasi muhim va dolzarb vazifa. Bu esa o'z-o'zidan innovatsion klasterga yo'l ochadi.

Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev 2017 yil 10-11 mart va 2018 yil 16-17 fevral kunlari xalq bilan muloqot qilish hamda joylarda amalga oshirilayotgan islohotlar bilan tanishib, Buxoro viloyatiga tashriflari chog'idagi "Paxta va to'qimachilik klasteri" loyihasini tashkil etishni olg'a surdilar. Unda O'zbekistonda klaster tizimi asosida ishlab chiqarishni tashkil etishning ilmiy asoslari ko'rsatib berilgan.

Klasterlarni shakllantirishdan maqsad - shahar, tuman va viloyat ichida joylashgan bir hil soha korxonalarini va ular bilan yagona texnologik zanjirda bo'lgan ta'lim, ilmiy, injiniring, konsalting, standartlashtirish, sertifikatlashtirish va boshqa xizmatlarni uyg'unlashtirish - innovatsion ishlab chiqarishni tashkil etish asosida raqobatbardosh tovarlar yaratishga yo'naltirishdan iboratdir.

Prezidentimizning elni farovon, xalqni boy qiluvchi innovatsion g'oyalaridan biri - Klaster tizimining mamlakatimizda keng joriy etilayotganidir.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti va "BCT Cluster" tomonidan tashkil qilingan "Innovatsion klaster - fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi mezoni" mavzusidagi ilmiy-amaliy seminar xuddi shu maqsad yo'lidagi dadil va amliy qadamlardan biri bo'ldi deyish mumkin.

Ilmiy-amaliy seminarida Vazirliklar, Uyushmalar, Oliy o'quv yurtlari, Ilmiy tekshirish institutlarining olimlari va tadqiqotchilari, Respublikada faoliyat yuritayotgan Klaster tizimidagi tashkilot rahbarlari ishtirok etishdi. Hamkor sifatida "Xalq so'zi", "Narodnoye slovo" gazetalari tahririyati ham qatnashishdi.

Ilmiy - amaliy seminarni institut rektori, professor O'.Umurzakov boshqarib bordi. Seminarda ✘ "Prezidentimiz Sh.M.Mirziyoyevning g'oyasi va rahbarligida olib borilayotgan innovatsion klaster tizimining buguni va kelajagi" (O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vaziri vakili Sh.Joniqulov), "TIQXMM institutida suv xo'jaligini boshqarish bo'yicha innovatsion va ilmiy-tadqiqotlar klasterini joriy etish tajribalari" (Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti rektori, professor O'.P.Umurzakov), "Klaster - integratsiya, innovatsiya va iqtisodiy o'sish" (Iqtisod fanlari doktori, professor, "BCT Cluster" rahbari M.A. Rahmatov (Rossiya, Buyuk Britaniya)), "Klaster tizimini rivojlantirishning Sirdaryo viloyatidagi ilmiy-amaliy tajribasi" (Oliy Majlis Senati a'zosi, "BEK Cluster" rahbari U. Sotiboldiyev (O'zbekiston - Angliya)), "Xitoy kompaniyalarining O'zbekistonga innovatsion klaster investitsiyalari" (Pan Xan, tadbirkor XXR) "Yevropa klaster tizimini O'zbekiston sanoatiga joriy etish istiqbollari" (Jo'shqin Renkli o'g'li, tadbirkor Turkiya) mavzudagi ma'ruzalari tinglandi va muhokama qilindi. Bugungi kunga kelib innovatsion klaster - fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi mezoni ekani ayon bo'lib qoldi. Ayni kunlarda Respublikamizning deyarli barcha viloyatlari o'z katta - kichik klasterlariga ega. Davlatimiz rahbari joriy yilning 12 sentyabr kuni bo'lib o'tgan yig'ilishda kelgusi yildan boshlab bu tizim barcha tumanlarda agrar sohani jadal rivojlantirishning "lokomotivi" bo'lishi kerakligini ta'kidlab o'tdi. Qishloq xo'jaligi sohasida zamonaviy bozor munosabatlarini keng joriy etish maqsadida paxta-to'qimachilik klasterlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berishimiz kerakligi qayd etildi. Kelgusida paxta yetishtiruvchi 133 tumandan 70 tasi to'liq Klaster tizimiga o'tadi. Yangi tuzilayotgan klasterlar tomonidan 41 korxonalar tashkil etilib, 25 mingga yaqin ish o'rni yaratiladi.

✘ Klaster strategiyasini amalga qo'llash asosida milliy va mintaqaviy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshirish g'oyasi yotadi (M.Porter va M.Enrayt) va uning quyidagi ustuvor jihatlari borligini ochib beradi:

- korxonalar (firma)lar uchun ta'minotchilarga, malakaviy xodimlarga, axborotlarga, xizmat va ta'lim markazlariga to'g'ridan-to'g'ri bog'lanishlari sababli mehnat unumdorligi va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishga imkoniyatlar yaratiladi. Klasterlashgan mintaqalar korxonalarida mehnat unumdorligi 1,5 barobargacha, ish haqi esa 30 foizgacha ko'pligi o'z tasdig'ini topgan;
- ta'lim va ilmiy-tadqiqot markazlari yangi ilmiy-uslubiy ishlanmalarni yaratishi, ularni qisqa muddatda sinovdan o'tkazishi, ishlab chiqarishga joriy etishi uchun shart-sharoitlar mavjud bo'ladi;
- ishlab chiqarish ilmiy izlanishlardagi xodimlar va mutaxassislar mehnatlarini ko'proq rag'batlantirishga va

yangi tovarlarni yaratishga imtiyozli sharoitlar bo'ladi.

Mamlakatimiz Prezidenti tomonidan Shanxay Hamkorlik Tashkiloti Sammitidagi nutqida ilgari surilgan tashabbuslardan biri agrosanoat klasterlarni rivojlantirish g'oyasi bo'ldi. Bu innovatsion g'oya tezda dunyo ilmiy jamoatchiligi tomonidan tan olindi.

Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, Vatanimizni dunyoning ilg'or davlatlari qatoridan joy olishining yo'li – bu agrar sohada, ilm-fanda, ta'lim tizimida va boshqa sohalarda klaster tizimlarining joriy etilishi hisoblanadi.

Davlatimiz rahbari olimlar bilan uchrashuvlarida ta'kidlaganidek, barcha sohalarda klaster tizimini yaratish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Darhaqiqat, yengil sanoat, neft, gaz, ximiya, biotexnologiya, farmatsiya, informatika, avtoqurilish, transport-logistika, rekreatsion-turistik, oziq-ovqat, ta'lim, baliqchilik, parrandachilik, asalarichilik, ipakchilik va boshqa sohalarda klaster tizimlarini yaratish ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalarni moliyalashtirish hajmini ko'paytiradi, sifatini yaxshilaydi, ilmiy tadqiqot ishlarining texnik ta'minoti darajasini yuksaltiradi, investitsiyaviy tashqi loyihalarda ishtirok etish, ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash va malakasini oshirishning yangi imkoniyatlarini yaratadi. Bundan tashqari, klaster tizimida ta'lim ishlanmalari yaratish, ularni qisqa muddatda sinovdan o'tkazish, ishlab chiqarish va ilmiy izlanishlardagi xodimlar hamda mutaxassislar mehnatlarini ko'proq rag'batlantirish, yangi tovarlarni O'zbekiston brendi bilan ixtiro qilish uchun keng imkoniyatlar va sharoit paydo bo'ladi.

Ta'lim tizimida ham klaster mavjud. Bu esa shaxsni kamol topishi va yetuk kadr bo'lishiga qaratilgan bo'lib, uning bog'liqligi – bog'cha, maktab, litsey, kolledj, oliy o'quv yurti, doktorantura, malaka oshirish kabi jarayonlarni qamrab oluvchi butun umr davomidagi ta'lim zanjirini bir-biriga bog'langanidir.

Xaqiqatdan ham Kadrlar tayyorlash milliy dasturida bu zanjir o'zini namoyon etadi. Lekin mustaqillik davrlarning boshlari, o'tish davrlari va undan keyingi davrlarda respublikamizda iqtisodiy, ta'lim sohasida juda murakkab jarayonlar bosib o'tildi. Bular bir qaraganda stabil holatda ketgandek ko'rinsada, hozirga kelib ishlab chiqarishda mahalliy texnika va texnologiyalar zamon talablaridan ortda ekanligi, kasb-hunar kollejlari hamda OTMlarning bitiruvchilarini bilim va ko'nikma darajalari zamon talablaridan pastda ekanligi yaqqol sezilib qoldi. Demak, bu yerda ta'lim zanjiri ketma-ketligida uzilish bo'lmasa xam, zanjirning alohidagi bo'g'inlari ichida katta uzilishlar ro'y bergan. Bular ta'lim oluvchiga nisbatan talabning susayganligi, ta'lim oluvchining oliy ma'lumotga extiyoj sezmagani, raqobat zaruriyati bo'lmagani, sifatli ta'lim shaklini buzilishi (o'qituvchilar qo'nimsizligi), o'quv yurtlarining moddiy – texnika bazasini yetishmovchiligi va boshqalar bo'ldi.

Shuning uchun ham yurtboshimiz hozirgi kunda milliy iqtisodiyotimizni “Klaster usuli”da rivojlantirish bo'yicha qo'ygan maqsad va rejasiga asoslangan holda, huddi shu usul bilan OTM va boshqa o'quv yurtlarida “Raqobatbardosh kadr tayyorlash klasteri” tashkil etish hozirgi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Institut matbuot kotibi Rahimboy Jumaniyozov